

H A N D L E I D I N G

J O H A N N U S

O P U S

1 4 0 0

INHOUD

EEN KORT GESCHIEDENIS-OVERZICHT	3
INLEIDING	4
NETSPANNING	4
NETSCHAKELAAR	4
PEDAAL	4
VOLUME	4
TRANSPOSER	5
KATHEDRAAL	5
TREMULANTEN	5
KOPPELS	5
MANUAAL BAS (MB)	5
ZWELTREDEN	6
GENERAAL CRESCENDO PEDAAL	6
VASTE COMBINATIES (PRESETS)	6
SETZER	6
HOOFDTELEFOON	7
HET REGISTREREN	8
EXTERNE AANSLUITINGEN	9
MIDI	9
AUX	9
AKOESTIEK	9
ONDERHOUD	10
GARANTIE	10
VOORBEELD REGISTRATIES	11
EIGEN REGISTRATIES OPUS 1400	12
TECHNISCHE GEGEVENS	13
OPTIES	13
MEUBEL	13

JOHANNUS ORGELBOUW

EEN KORT GESCHIEDENIS-OVERZICHT

Hoewel JOHANNUS ORGELBOUW een relatief jong bedrijf is, kan het bogen op een ruime ervaring in het bouwen van elektronische klassieke orgels.

Het begon in een kelderruimte met het bouwen van kerkorgels, waarvan het eerste werd uitgeleverd op 4 maart 1971. Al vrij spoedig daarna werden studie-orgels aan het assortiment toegevoegd.

Er was veel vraag naar dit nieuwe instrument, dat het studeren van klassieke en liturgische muziek voor veel meer orgel-enthousiasten mogelijk maakte. (immers niet iedereen had de mogelijkheid regelmatig in de kerk te kunnen en te mogen spelen).

Door de snel stijgende produktie was de werkruimte al gauw te klein en verhuisde men in 1972 naar een pand in Veenendaal. Hier werden de studie-orgels type S, HII, en HIII, en de kerkorgels type KII, KIIB, KIIC, en KIIC gebouwd.

In 1976 durfde men het aan om een eigen bedrijf te laten bouwen, waarmee de wensen van zowel artistiek- als produktiegerichte mensen in vervulling konden gaan.

Zo werd binnen het bedrijf een complete concertzaal gemaakt die, geheel volgens de moderne opvattingen "multi-functioneel" was, dat wil zeggen dat deze zaal behalve voor het geven van concerten, ook gebruikt kon (en kan) worden voor het demonstreren van kerkorgels, en voor het vóór-intoneren van deze orgels. Dit houdt in dat kerkorgels hier klank-technisch op een grote ruimte worden ingesteld, zodat dit enige uren kan schelen bij het intoneren in de kerk zelf.

Het nieuwe bedrijf in Ede werd op 12 maart 1976 geopend door de organist Feike Asma, naar wie de concertzaal tot zijn eigen verrassing ook werd genoemd, uit erkentelijkheid voor de waardevolle adviezen die hij JOHANNUS ORGELBOUW heeft gegeven die hebben bijgedragen bij het leggen van de basis van de karakteristieke "JOHANNUS"-klank.

Tot op de dag van vandaag bouwen wij met veel inzet en genoeg een uitgebreide serie "grote" en "kleine" orgels die inmiddels in de gehele wereld bekend zijn geworden.

JOHANNUS ORGELBOUW wenst u veel muzikaal genoeg met uw orgel.

INLEIDING

U bent de bezitter geworden van een JOHANNUS orgel, een instrument met een enorme klankrijkdom en ongekeerde combinaties. Wij als bouwers van dit orgel willen u graag helpen deze eigenschappen te ontdekken.

De verschillende onderdelen worden puntsgewijs behandeld.

Achterin zijn enkele registratie-voorbeelden opgenomen. Hierbij is ook enige ruimte overgelaten voor het noteren van uw eigen combinaties.

Wij hopen dat dit orgel, samen met deze handleiding, een goed uitgangspunt zal zijn voor vele jaren van muzikaal genoegen.

NETSPANNING

Controleer, voor u het orgel aansluit, of de netspanning welke vermeld staat op de serienummerplaat, gelijk is aan die van uw wandcontactdoos (220V).

De serienummerplaat bevindt zich links onder de manualen.

NETSCHAKELAAR

De netschakelaar bevindt zich rechts naast de klavieren.

Met de netschakelaar kan het orgel in- of uitgeschakeld worden.

Wanneer het orgel aanstaat, brandt het rode controle-lampje in de netschakelaar.

Enkele seconden nadat u het orgel aangezet heeft schakelen de eindversterkers automatisch in.

PEDAAL

Het pedaal van uw orgel werkt met magneetschakelaars.

De magneetschakelaars bevinden zich (aan de buitenkant niet zichtbaar) achter de zwarte pedaalplank van het orgel. De magneten zijn aan de voorkant in de pedaaltoetsen gemonteerd. Wanneer een pedaaltoets wordt ingedrukt, activeert de magneet in de pedaaltoets de magneetschakelaar achter de zwarte pedaalplank.

Het pedaal moet daarom goed onder het orgel worden geschoven, om het uitvallen van het pedaal te voorkomen.

VOLUME

Het totale volume van het orgel is instelbaar met de regelaar VOLUME, welke zich rechts van de klavieren bevindt. Deze volumeregeling is onafhankelijk van de stand van de zwelpedalen.

TRANSPOSER

De TRANSPOSER, welke zich rechts van de klavieren bevindt, geeft u de mogelijkheid om het orgel te transponeren, d.w.z. u kunt met deze keuzeschakelaar drie maal een halve toon hoger of lager stemmen. In de stand 0 staat het orgel op de normale stemming (440Hz).

De TRANSPOSER kan vooral van pas komen bij het samenspelen met andere instrumentalisten of met zangers/zangeressen die een bepaald muziekstuk graag hoger of lager spelen dan de eigenlijke muzieknotatie aangeeft.

KATHEDRAAL

Het digitale kathedraal-effect zorgt voor een ruimtelijke weergave van de orgelklank. Dit effect kunt u instellen met behulp van een volume-regelaar en een keuzeschakelaar, welke zich links van de klavieren bevinden.

Met de volume-regelaar KATHEDRAAL kan het volume van het kathedraal-effect worden ingesteld. Met de keuzeschakelaar KATHEDRAAL 1-2-3-4-5-6 kan een keuze gemaakt worden uit zes verschillende nagalm-lengten.

Om het kathedraal-effect uit te schakelen dient u de volume-regelaar KATHEDRAAL geheel linksom te draaien.

TREMULANTEN

De drie manualen hebben gescheiden tremulanten.

Bij het gebruik van de koppels worden de tremulanten van de desbetreffende manualen meegekoppeld.

KOPPELS

Het orgel bezit drie pedaalkoppels en twee manuaalkoppels.

Dit houdt in dat u door het inschakelen van de/een pedaalkoppel(s) de registers van het hoofdwerk, positief en/of het zwelwerk ook op het pedaal kunt bespelen. Met de manuaalkoppels kunnen zowel het zwelwerk als het positief aan het hoofdwerk gekoppeld worden. Ook kan het zwelwerk aan het positief gekoppeld worden.

MANUAAL BAS (MB)

De knop voor het inschakelen van de manuaal bas bevindt zich rechts naast de schakelaars voor de bediening van het setzer.

Door deze knop in te drukken kunt u het pedaal naar het hoofdwerk koppelen. De manuaal bas is, in tegenstelling tot de "normale" koppels geen volledig koppel: Alleen de laagste toon van het accoord dat u op het hoofdwerk speelt wordt bij gebruik van de manuaal bas van het pedaal naar het hoofdwerk gekoppeld.

ZWELTREDE

Bij de OPUS 1400 heeft ieder manueel zijn eigen zweltrede, waarbij het pedaal-volume regelbaar is met de zweltrede van het hoofdwerk. De linker zweltrede is voor de volumeregeling van het positief. Met de middelste zweltrede kan het volume van het hoofdwerk en het pedaal geregeld worden. De rechter zweltrede is voor de volumeregeling van het zwelwerk.

GENERAAL CRESCENDO PEDAAL

Hiermee kan men in 12 stappen registers inschakelen van PP tot T. De 12 stappen zijn vast ingesteld volgens vaste muzikale normen. Met het pedaal in de bovenste stand is het aantal ingeschakelde registers nul en in de onderste stand maximaal. Het generaal crescendo pedaal heeft altijd "voorrang" op de vaste combinaties, de vrije combinaties en de handregistratie.

VASTE COMBINATIES (PRESETS)

De vaste combinaties zijn registergroepen, elektronisch ingesteld volgens vaste muzikale normen, beginnend bij PP (pianissimo) en eindigend bij T (tutti). Het is ook mogelijk om binnen een vaste combinatie zelf registers bij te schakelen. Wilt u de tongwerken in een vaste combinatie uitschakelen dan kan dit door de TA (tongwerken af) in te drukken. De tongwerken zijn de rood aangegeven registers.

SETZER

Bij orgels met een setzer-systeem zijn de registerschakelaars uitgevoerd als zelf-terugverende schakelaars. Dit in tegenstelling tot orgels zonder setzer, waar de schakelaars zijn uitgevoerd als z.g. "tuimelschakelaars". Daar bij de orgels met een setzer-systeem aan de stand van de registerschakelaars niet te zien is welke registers in staan, wordt er gebruik gemaakt van indicatie-lampjes in de schakelaars, die gaan branden zodra een register ingeschakeld wordt. De lichtsterkte van deze lampjes is regelbaar met de knop "stop lamps". Het setzer-systeem geeft de mogelijkheid om 24 zelf gekozen registercombinaties in een geheugen op te slaan en op elk gewenst moment weer op te roepen of te veranderen.

De combinaties zijn verdeeld in 3 groepen van 8, te weten de groepen M1, M2 en M3. De drukknoppen van de groepen bevinden zich aan de rechterzijde van de voorlat. In elk van de groepen M1, M2 en M3 kunnen 8 verschillende combinaties opgeslagen worden. De knoppen voor de 8 verschillende combinaties, genummerd 1 t/m 8, bevinden zich aan de linkerzijde van de voorlat.

Het inlezen van de vrije registercombinaties gaat als volgt:

1. Zet het geheugen "open" door de sleutel van de slotschakelaar rechtsom te draaien.
2. Stel de registratie in die u in het geheugen op wilt slaan.
3. Kies de groep (b.v. M1) waar u de ingestelde registratie op wilt slaan.
4. Druk de SET-knop (geheel links op de voorlat) in, HOUDT DEZE INGEDRUKT, en druk daarna een van de 8 knoppen 1 t/m 8 in (b.v.1)
5. Laat daarna eerst de ingedrukte vrije combinatie-knop (in dit voorstel knop 1) los, en dan pas de SET-knop. de door u gekozen vrije combinatie is nu opgeslagen in groep 1 op plaats 1.

U kunt op dezelfde manier nog 7 andere registraties in groep M1 opslaan, gebruik makend van de knoppen 2 t/m 8. Hierna kunnen nog 16 combinaties in het geheugen opgeslagen worden met de knoppen M2 en M3, 1 t/m 8.

De nu ingelezen combinaties kunnen beschermd worden tegen ongewenst wissen door de sleuten van de slotschakelaar (Memory Lock) linksom te draaien en eventueel uit het slot te nemen. Geen van de combinaties kan nu gewist of veranderd worden. Wilt u een combinatie oproepen, dan drukt u een van de groep-knoppen M1, M2 of M3 in, en een van de knoppen 1 t/m 8. Het inlezen kan alleen wanneer het geheugen "open" gezet is, d.m.v. de slotchakelaar, het uitlezen kan zowel bij een "op slot" gezet als een "open" geheugen. Tijdens het spelen kunt u naar believen registers bij- of afschakelen. Indien u hierna de oorspronkelijke vrije combinatie weer terug wenst, drukt u opnieuw de knop-(pen) van die combinatie in.

Bij het gebruik van de speelhulpen (tremulanten en koppels) in de vaste of vrije combinaties zal bij het wisselen van een combinatie de ingestelde registratie van de speelhulpen mee veranderen. Om dit te voorkomen is op de voorlat de knop CA (Cancel Accessories) aangebracht. Bij het indrukken van de CA-knop blijft de ingestelde registratie van de speelhulpen staan bij het wisselen van de ene naar de nadere vrije- of vaste combinatie.

De knop TA (tongwerken af) functioneert bij zowel het gebruik van de vrije combinaties, de vaste combinaties, handregistratie en bij het gebruik van het generaal Crescendo pedaal. Door het indrukken van de TA knop worden alle op dat moment ingeschakelde tongwerken uitgeschakeld. Bij het indrukken van de O-knop worden altijd alle ingestelde registers uitgeschakeld, behalve die registers die door het generaal crescendo pedaal zijn ingeschakeld. Het geheugen van het setzer-systeem is zodanig beveiligd dat de door u ingestelde vrije combinaties niet verloren gaan wanneer het orgel uitgezet wordt of wanneer het netsnoer uit de wandcontactdoos gehaald wordt.

HOOFDTELEFOON

De hoofdtelefoonaansluiting bevindt zich links onder de manualen (naast de serienummerplaat).

De hoofdtelefoonaansluiting is stereo uitgevoerd en geschikt voor hoofdtelefoons met een impedantie tot 2000 Ohm. Bij gebruik van een laag-ohmige hoofdtelefoon (8 Ohm), kan het zijn dat u het volume te hard vindt. U kunt dan met de regelaar VOLUME het voor u juiste volume instellen.

Bij gebruik van de hoofdtelefoon op het orgel worden de luidsprekers van het orgel automatisch afgeschakeld. De verschillende kanalen worden nu gelijkmatig verdeeld over de twee kanalen van de hoofdtelefoon.

HET REGISTREREN

Het registreren is een wezenlijk onderdeel van het orgelspel. Waarschijnlijk is het ook één van de moeilijkste begrippen om duidelijk te maken, omdat het in grote mate afhankelijk is van de persoonlijke smaak van de organist(e).

Als u geen ervaring heeft in het registreren, zult u echt tijd nodig hebben om al de mogelijkheden van uw orgel te leren kennen. Op de achterzijde van deze handleiding staan een aantal registratievoorbeelden. Hierin ziet u dat op het pedaal een 16-voets labiaal (b.v. SUBBAS 16') meestal de basis is, terwijl dit op de manualen vrijwel altijd een 8-voets labiaal (b.v. ROERFLUIT 8') is. Vanuit deze basis wordt de registratie verder opgebouwd.

Het verdient aanbeveling om zoveel mogelijk binnen een "registergroep" of "koor" te combineren. Zo bestaat een prestantenkoor onder meer uit: PRESTANT 8', OCTAAF 4', QUINT 2 2/3' OCTAAF 2' en MIXTUUR. Een fluitenkoor bestaat ondermeer uit: ROERFLUIT 8', FLUIT 4' en WOUDFLUIT 2'.

Voorbeelden van een goede en fraaie registercombinaties zijn b.v. PRESTANT 8' met OCTAAF 4' of van ROERFLUIT 8' met FLUIT 4'.

De "vulstemmen" (alle stemmen die geen hele voetmaat-aanduiding hebben) komen als kroon op de combinatie 8', 4', 2' registers.

Tongwerken zijn te gebruiken als solostemmen of als aanvulling op het volle werk.

Nogmaals laat uw eigen smaak de belangrijkste raadgever zijn. Weet de registers te gebruiken zoals een schilder zijn kleuren, steeds weer verschillende combinaties, waarbij u de functie van de zweltreden, koppels en tremulanten niet moet vergeten.

EXTERNE AANSLUITINGEN

Op de achterzijde van het orgel (vanaf de achterzijde gezien rechts onder) bevinden zich een aantal z.g. DIN-aansluitingen. De functies van deze aansluitingen worden hieronder beschreven.

AANSLUITING MIDI (MIDI IN/THRU/OUT)

MIDI is de afkorting voor Musical Interface for Digital Instruments. Dit houdt in dat u d.m.v. de MIDI-aansluiting(en) verschillende instrumenten op elkaar aan kunt sluiten.

U kunt dan b.v. meerdere instrumenten (die een MIDI-aansluiting hebben) tegelijk bespelen.

Met MIDI IN kunt u middels een ander instrument het JOHANNUS orgel laten spelen.

MIDI THRU geeft de mogelijkheid om verschillende instrumenten "als een ketting" achter elkaar schakelen.

Met MIDI OUT kunt u, spelend op uw JOHANNUS orgel, tegelijkertijd een ander instrument mee laten spelen.

AUX (AUX IN/OUT)

Deze ingang/uitgang is bestemd voor het aansluiten van uw JOHANNUS orgel op een ander audio instrument (b.v. een cassettedeck).

U kunt dan b.v. rechtstreeks een opname van de gespeelde muziek maken, en deze ook weer via het orgel af laten spelen.

AANSLUITING AKOESTIEK (AK-4)

Deze aansluiting is bestemd voor het aansluiten van een JOHANNUS (digitale) 4-kanalen akoestiek.

Dit is een systeem dat d.m.v. 4 losse luidsprekerboxen, in de ruimte waar het orgel staat, de ruimtewerking van een concertzaal of kathedraal creëert.

ONDERHOUD

Het meubel is deels afgewerkt met houtfineer en deels met massief hout. U kunt het meubel droog afnemen met een gewone stofdoek of met een vochtige doek of zeem, en het daarna droogwrijven met een niet-pluizende doek.

Wij raden het gebruik van meubel- of teakolie af, omdat dit een schadelijke invloed op de lak kan hebben.

Direct zonlicht kan het meubel doen verkleuren. Dit geldt in het bijzonder voor blank eiken meubels.

De toetsen kunt u behandelen als het meubel. Kleine krasjes, die op den duur door het bespelen van het instrument kunnen ontstaan, kan men wegwerken met autopolish.

Probeer NOOIT vlekken te verwijderen met agressieve vloeistoffen als thinner, aceton e.d. Deze zullen uw instrument onherroepelijk beschadigen.

GARANTIE

U heeft bij de aankoop van uw JOHANNUS orgel een garantiekaart gekregen. Lees de garantiebepalingen zorgvuldig door en stuur zo spoedig mogelijk het onderste deel van de garantiekaart naar JOHANNUS ORGELBOUW B.V. te EDE.

Nogmaals willen wij uw aandacht vestigen op het feit dat veranderingen aan het orgel of ondeskundige behandeling de garantie kunnen doen vervallen.

TECHNISCHE GEGEVENS OPUS 1400

- Manuaalomvang : C-c'''' (5 octaven)
- Pedaalomvang : C-f' (30 tonig Mechels)
- Aanslag : Kerkorgeltoucher
- Koppels : Volledige manuaal- en pedaalkoppels
- Tremulanten : Zelfstandige tremulant generator voor hoofdwerk, zwelwerk en positief
- Toonopwekking : D.S.R. (Digitaal-Sampling-Reproductie) systeem
- Versterking/weergave : 8 versterkers van elk 40 watt, voorzien van 12 luidsprekers.
- Volume : Het volume van het gehele orgel is extern regelbaar.
- Aanblaasverschijnsel : elk register heeft per toets een natuurgetrouw aanblaasverschijnsel.
- Chorus : Het JOHANNUS chorus effect maakt het orgel zeer breed van karakter.
- Kathedraal : het kathedraal-effect wordt DIGITAAL verwezenlijkt, het volume is traploos regelbaar, keuze uit 6 verschillende programma's.
- Pedaalkontaktsysteem : Magneetschakelaars.
- Mixturen : Repeterend.
- Transposer : 3 halve tonen omlaag en 3 halve tonen omhoog.
- Setzer : Vaste combinaties: PP-P-MF-F-FF-T.
TA: (Tongwerken Af) schakelaar.
O: (Oplosser) zet alle registers uit.
CA: (Cancel accessories) annulering speel-
hulpen.
Geheugen voor 24 vrije combinaties
Verlichte register.
- MB (Manuaal Bas) : Hierbij is de laagste toon in het akkoord op het hoofdwerk ook pedaaltoon
- Zweltreden : 1 Zweltrede voor volumeregeling van het positief
1 Zweltrede voor volumeregeling van het
Hoofdwerk en Pedaal.
1 Zweltrede voor volumeregeling van het Zwel werk.

EXTERNE AANSLUITINGEN

- * HOOFDTELEFOON : geschikt voor stereo hoofdtelefoons, aanbevolen hoogohmig tot 2-Kohm.
- * AUX IN/OUT : stereo audio in- en uitgang.
- * JOHANNUS 4-KANALEN AKOESTIEK.
- * MIDI IN/THRU/OUT

OPTIES : - Harpsichord/Chimes

MEUBEL : in blank of donker eiken